COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 29.5.2024
COM(2024) 212 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE CONSILIU ȘI PARLAMENTUL EUROPEAN

privind evaluarea mecanismului de protecție civilă al Uniunii - Consolidarea pregătirii pentru situații de urgență a UE

Cuprins

1. Introducere – Mecanismul de protecție civilă al Uniunii consolidează gradul de pregătire al UE . 2
2. Obținerea de rezultate în ciuda provocărilor. Amenințări emergente la orizont 2
3. Constatările evaluării – UCPM funcționează într-un peisaj al riscurilor în continuă schimbare 6
4. Privind în perspectivă – Învățăminte din trecut pentru a consolida capacitatea UE de a face față crizelor 8
5. Concluzie 10

1. Introducere – Mecanismul de protecție civilă al Uniunii consolidează gradul de pregătire al UE

În urma unui dezastru, protecția civilă[1] reprezintă colacul de salvare al populațiilor afectate. Atunci când capacitatea unei singure țări este copleșită în urma unei crize, mecanismul de protecție civilă al Uniunii („UCPM")[2] reprezintă coloana vertebrală operațională, facilitând răspunsul colectiv al Europei, atât în interiorul, cât și în afara frontierelor sale.

Deși, în perioada evaluată 2017-2022, UCPM a fost declanșat de peste 500 de ori, doar între anii 2020-2022, UCPM a fost activat de peste 320 de ori[3], aceasta reprezentând o creștere de cinci ori în comparație cu media deceniului precedent. Această tendință ascendentă subliniază importanța tot mai mare acordată UCPM în consolidarea pregătirii Uniunii pentru situații de urgență, la toate nivelurile.

În 2021, Premiul pentru bună administrare al Ombudsmanului European a recunoscut contribuțiile excepționale ale DG ECHO și SEAE, ale căror eforturi extraordinare au facilitat repatrierea a peste jumătate de milion de cetățeni ai UE blocați în alte țări, în timpul pandemiei de COVID-19.

Acest lucru ilustrează rolul esențial jucat de instituțiile și agențiile UE în cadrul UCPM pentru sprijinirea și completarea acțiunii statelor membre în perioade de criză. În esență, protejarea societății, a naturii și a patrimoniului nostru cultural depinde de capacitatea noastră de a preveni dezastrele viitoare și de a ne pregăti pentru ele. Protecția civilă nu funcționează în mod izolat; aceasta necesită eforturi de colaborare, eliminarea compartimentării și demersuri comune ca Uniune a coeziunii, pentru a ne consolida reziliența și gradul de pregătire la nivel colectiv.

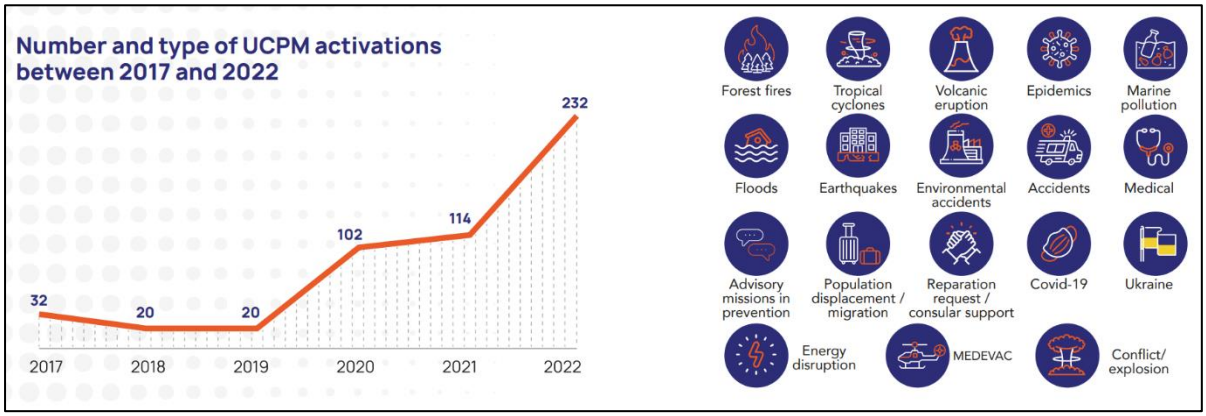
Prezenta comunicare schițează nevoile și provocările în continuă evoluție cu care se confruntă peisajul protecției civile din Europa și formulează recomandări pentru a spori eficacitatea în cadrul strategiei contigue de prevenire – pregătire – răspuns a UCPM în ceea ce privește gestionarea dezastrelor.

2. Obținerea de rezultate în ciuda provocărilor. Amenințări emergente la orizont

În Europa, peisajul riscurilor suferă schimbări dramatice. În prezent, UE se confruntă cu provocări și amenințări multiple și simultane, de naturi diferite și de o complexitate din ce în ce mai mare. Creșterea numărului de conflicte, de dezastre naturale și provocate de om – inclusiv de fenomene meteorologice extreme – și natura schimbătoare a riscurilor în materie de securitate pun din ce în ce mai mult la încercare structura UE de gestionare a riscurilor de dezastre și capacitatea UCPM de a funcționa în mod eficace. Creșterea constantă a numărului de activări ale UCPM în ultimii ani indică faptul că această tendință va continua.

[1] Protecția civilă constă în asistență de urgență acordată sub coordonarea autorităților guvernamentale în vederea pregătirii pentru un dezastru în Europa și la nivel mondial sau imediat după producerea unui astfel de dezastru.
[2] Cele 27 de state membre și cele 10 țări terțe (Albania, Bosnia și Herțegovina, Islanda, Muntenegru, Macedonia de Nord, Moldova, Norvegia, Serbia, Turcia și Ucraina) fac parte din mecanismul de protecție civilă al Uniunii.
[3] Deși activarea din Ucraina în 2022, cauzată de război, a fost luată în calcul o singură dată, aceasta include peste 120 de cereri de asistență actualizate.

Figura 1 – Numărul și tipurile de activări ale UCPM

Graficul (din stânga) arată numărul tot mai mare de activări ale UCPM în perioada 2017-2022. Diagramele cu bule (din dreapta) ilustrează tipurile de crize abordate de UCPM în aceeași perioadă de timp.

Cele cinci dimensiuni-cheie prezentate mai jos ilustrează acest peisajul al riscurilor în continuă evoluție și demonstrează modul în care UCPM își utilizează deja capacitatea de adaptare și întregul său set de instrumente pentru a aborda riscurile din cadrul acestor dimensiuni. Cu toate acestea, se preconizează că riscurile în continuă evoluție vor avea un impact mai important asupra Europei în viitor, amplificând cel mai probabil decalajele în ceea ce privește modul în care Europa abordează riscurile.

2.1. Găsirea de soluții la probleme complexe: răspunsuri coordonate la crizele emergente

Evaluarea a evidențiat flexibilitatea remarcabilă a UCPM în ceea ce privește adaptarea la provocările în continuă evoluție[4]. Ajustările rapide efectuate în legislația UE pentru a integra instrumentele DG ECHO au fost prezentate ca o bună exemplificare a acestei flexibilități. În acest sens, în urma pandemiei de COVID-19, vasta majoritate a părților interesate[5], atât la nivel național, cât și la nivelul UE, au considerat extinderea semnificativă a capacității de stocare în domeniul sănătății în cadrul rescEU ca fiind o realizare notabilă.

Pe parcursul perioadei de evaluare, a devenit evident că ERCC a avut un rol esențial de coordonare între autoritățile de protecție civilă și autoritățile medicale, precum și între ministerele afacerilor externe din statele membre și statele participante, împreună cu SEAE și delegațiile UE. În plus, împreună cu secretarul general, acesta a facilitat coordonarea dintre direcțiile Comisiei Europene, SEAE și Consiliu. Această cooperare transsectorială s-a dovedit a fi esențială pentru abordarea consecințelor pandemiei de COVID-19, inclusiv pentru furnizarea de consumabile medicale și de sprijin logistic pentru asistența consulară în vederea repatrierii cetățenilor UE blocați în țări terțe. În acest context, abordările inovatoare și adaptabilitatea la noi situații au reprezentat factori-cheie de succes.

2.2. Provocări dinamice: adaptarea sistemelor de cartografiere a riscurilor și de alertă timpurie

Grupul tematic specific al oamenilor de știință care contribuie la evaluarea UCPM a identificat domenii în care se pot aduce îmbunătățiri pentru o eficacitate sporită a sistemelor

[4] Majoritatea respondenților la sondajul realizat în rândul autoritățile statelor membre (ICF, studiu independent de sprijin privind UCPM 2017-2022).
[5] Sondaj în rândul autorităților statelor membre și al instituțiilor UE (ICF, studiu independent de sprijin privind UCPM 2017-2022).

de alertă timpurie (SAT) în ceea ce privește creșterea gradului de pregătire la nivel național și la nivelul UE. În special, SAT ar putea fi revizuit pentru:

1. a asigura faptul că informațiile sunt mai puțin fragmentate în cadrul SAT la nivelul UE și la nivel național: mai multe părți interesate au subliniat provocarea pe care o reprezintă gestionarea unui volum mare de informații din sisteme diferite, ceea ce îngreunează efectuarea promptă a evaluărilor specializate în cazul evenimentelor majore. În plus, SAT la nivelul UE ar putea influența SAT naționale într-un mod mai sistematic[6];

2. a acoperi mai multe pericole: pericolele care sunt acoperite cel mai eficace de sistemele de alertă și de monitorizare timpurie sunt incendiile forestiere, inundațiile și seceta, datorită monitorizării aproape în timp real. Cu toate acestea, monitorizarea inundațiilor, a urgențelor sanitare și a altor dezastre antropice sau provocate de om ar putea fi îmbunătățită și eficientizată[7].

2.3. Răspuns urgent: mobilizarea de resurse pentru dezastre naturale grave și transfrontaliere

În vara anului 2023, Europa s-a confruntat cu valuri de căldură, incendii forestiere record și inundații catastrofale. Acestea s-au produs adesea simultan, indicând un model mai larg de climatologie extremă. În lunile iulie și august 2023, temperaturile globale au atins niveluri record, depășind pragul de 1,5 °C stabilit în Acordul de la Paris. Această vară reprezintă un indiciu al potențialelor condiții medii din verile viitoare, în cazul în care nu se întreprind acțiuni climatice.

Evaluarea a constatat că pre-poziționarea pompierilor, în 2021, a avut un impact pozitiv asupra facilitării schimbului de cunoștințe între pompierii din regiunile afectate de incendii forestiere. Această abordare a fost, de asemenea, bine primită ca instrument de îmbunătățire a eficacității răspunsurilor. În 2021, pompierii au fost pre-poziționați în Grecia pentru a oferi asistență în sezonul incendiilor forestiere de vară. În urma feedbackului pozitiv din partea statelor membre și a statelor participante, această inițiativă a fost reînnoită, 11 state membre angajându-se să trimită aproape 450 de pompieri în Franța, Grecia și Portugalia, în vederea pregătirii pentru următorul sezon de incendii forestiere.

În plus, evaluarea a subliniat că marea majoritate a părților interesate au apreciat flexibilitatea UCPM și, mai important, capacitatea acestui mecanism de a se adapta rapid și de a răspunde la noile situații. Un exemplu edificator al flexibilității și al capacităților de inovare ale UCPM pentru a rămâne relevant a fost introducerea rezervei rescEU, împreună cu decizia recentă și promptă de a extinde flota aeriană rescEU. Adaptabilitatea programului de formare al UCPM și a EU MODEX au fost, de asemenea, apreciate și considerate o dovadă a flexibilității UCPM.

[6]În acest context, o autoritate națională a remarcat că unele țări și-au aliniat mai bine sistemele lor naționale la SAT al UE. Ca exemplu edificator, aceasta a subliniat viiturile din 2021 din Germania, unde informațiile de alertă timpurie erau disponibile la nivel european, dar autoritățile locale și regionale nu erau la curent cu sistemul și cu amploarea inundațiilor anticipate.

[7] Un exemplu recent de UCPM care își desfășoară activitatea în acest domeniu este cofinanțarea unui nou sistem de alertă timpurie pentru toate pericolele, al Serviciului de stat pentru pompieri și salvare din Letonia. Principalele rezultate ale proiectului au inclus un studiu de fezabilitate care compară diferitele soluții pe care companiile de telecomunicații le-ar putea oferi, un sondaj în rândul populației pentru a înțelege nivelul de conștientizare al populației letone în ceea ce privește alertele în caz de dezastru, precum și un proiect de arhitectură a sistemului propus, inclusiv infrastructura necesară și interoperabilitatea.

2.4. Riscurile în continuă evoluție și amenințările în materie de securitate care necesită capacități de răspuns îmbunătățite

Răspunsul la războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei a declanșat cea mai mare activare a UCPM până în prezent, inclusiv sub formă de operațiuni logistice complexe. La 15 februarie 2022, Ucraina a activat UCPM în vederea pregătirii pentru o situație de urgență la scară largă și și-a actualizat de mai multe ori cererea inițială. Cererile au inclus, printre altele, consumabile medicale, alimente, articole pentru adăposturi, echipamente de stingere a incendiilor, echipamente informatice și de comunicații, mecanisme de protecție a patrimoniului cultural, contramăsuri CBRN și produse agricole.

ERCC a sprijinit Polonia, România și Slovacia în înființarea de centre logistice UCPM[8] unde sprijinul acordat a fost primit, consolidat și expediat, ulterior, în Ucraina. În plus, ca răspuns la volumul semnificativ de cereri de informații din partea întreprinderilor private în urma campaniei „Susținem Ucraina" a Comisiei, în Belgia a fost instituit un proiect-pilot pentru a canaliza donațiile din sectorul privat în cadrul rescEU.

Ca răspuns la intensificarea solicitărilor de tratament medical, Comisia Europeană (DG ECHO și DG SANTE) a instituit o procedură standard de operare pentru evacuarea medicală (MEDEVAC) a persoanelor strămutate din Ucraina. Polonia, Moldova, Slovacia și Ucraina au solicitat sprijin pentru operațiunile de evacuare medicală din țările lor respective către alte țări europene cu capacitate spitalicească disponibilă.

În plus, inițiativa privind elaborarea de scenarii[9] urmărește să furnizeze dovezi cuprinzătoare pentru îmbunătățiri suplimentare în cadrul UCPM în vederea abordării provocărilor anticipate în peisajul de risc în continuă evoluție din Europa, inclusiv efectele în cascadă ale amenințărilor în materie de securitate, care pot conduce la o probabilitate mai mare de dezastre cu impact ridicat, transsectoriale și multinaționale Pe scurt, scenariile consolidează necesitatea unor resurse suplimentare, a unor adaptări ale funcționării actuale a UCPM pe parcursul întregului ciclu de gestionare a situațiilor de urgență și a unor modificări conexe ale cadrului juridic al UCPM.

2.5. Protejarea persoanelor vulnerabile: abordarea impactului dezastrelor asupra grupurilor vulnerabile

Riscurile climatice afectează în mod disproporționat populațiile vulnerabile din cauza unor factori socioeconomici precum venitul, genul, vârsta, handicapul, sănătatea și excluziunea socială, dezavantajele preexistente afectând și mai mult capacitatea grupurilor vulnerabile de a se redresa în urma dezastrelor[10]. Violența bazată pe gen și violența sexuală, discursurile de incitare la ură și xenofobia au fost documentate de la începutul războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei.

Din această perspectivă și în contextul Recomandării și al Comunicării Comisiei privind Obiectivele Uniunii în materie de reziliență la dezastre[11], Comisia a pledat pentru luarea

[8] Sprijin pentru finanțarea bunurilor canalizate prin intermediul centrelor.
[9] Pusă în aplicare în temeiul articolului 10 alineatul (1) din Decizia nr. 1313/2013/UE.
[10] Comisia Europeană, Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Gestionarea riscurilor climatice – protejarea oamenilor și a prosperității, COM/2024/91 final, <b04a5ed8-83da-4007-9c25-1323ca4f3c92_en (europa.eu)>.
[11] Recomandarea Comisiei din 8 februarie 2023 privind obiectivele Uniunii în materie de reziliență la dezastre, 2023/C 56/0, <EUR-Lex - 32023H0215(01) - RO - EUR-Lex (europa.eu)>; Comisia Europeană, Comunicarea

sistematică în considerare a nevoilor specifice ale persoanelor aflate în situații vulnerabile, inclusiv ale persoanelor cu handicap și ale copiilor, în cadrul sistemelor naționale de alertă timpurie.

3. Constatările evaluării – UCPM funcționează într-un peisaj al riscurilor în continuă schimbare

Noua realitate în materie de gestionare a situațiilor de urgență descrisă mai sus a oferit UCPM numeroase oportunități de a-și demonstra eficiența și eficacitatea ca instrument de urgență care poate consolida și mai mult reziliența europeană în fața crizelor complexe, de lungă durată și uneori concomitente. Principalele constatări privind performanța UCPM în perioada 2017-2022 subliniază această evaluare.

Principalele constatări privind performanța UCPM în urma evaluării aferente perioadei 2017-2022

1. UCPM s-a adaptat la presiunile și cerințele în continuă schimbare și a menținut cu succes o rată de răspuns ridicată, în pofida intensificării activărilor;
2. UCPM a dat dovadă de flexibilitate pentru a se adapta la nevoile în continuă evoluție pe teren și la evenimente neprevăzute. Răspunsurile inovatoare în contextul noilor dimensiuni ale crizelor au reprezentat un factor-cheie al succesului;
3. UCPM și-a consolidat dimensiunile de prevenire și pregătire, îmbunătățind raportul cost-eficacitate;
4. UCPM a contribuit la îmbunătățirea pregătirii pentru dezastre la nivel național și la nivelul UE;
5. UCPM a contribuit la consolidarea cooperării dintre actorii din domeniul protecției civile și actorii netradiționali din domeniul gestionării dezastrelor;
6. UCPM a contribuit la sensibilizarea cu privire la dezastre în cadrul comunității instituțiilor de protecție civilă;
7. Cartografierea riscurilor prin intermediul unei imagini de ansamblu a riscurilor la nivelul UE a contribuit la consolidarea prevenirii dezastrelor, deși continuă să existe provocări în ceea ce privește comparabilitatea și disponibilitatea datelor;
8. UCPM a facilitat cooperarea transfrontalieră dintre UE, statele membre și statele participante în ceea ce privește pregătirea și răspunsul în caz de dezastre;

În plus, evaluarea a arătat că peisajul riscurilor și al amenințărilor în continuă evoluție a testat, de asemenea, limitele UCPM. Această evaluare este împărtășită de Consiliul European în ceea ce privește sistemul european mai amplu de gestionare a crizelor. Mai multe concluzii ale Consiliului din anii 2023[12] și 2024[13] recunosc provocările generate de crizele transsectoriale și transfrontaliere și de dezastrele naturale și provocate de om, care sunt exacerbate și mai mult de creșterea preconizată a pericolelor climatice.

În ansamblu, se pune accentul pe consolidarea rezilienței europene în domenii strategice printr-o abordare care să țină seama de toate riscurile în ceea ce privește pregătirea și răspunsul, utilizând mecanismele relevante, inclusiv UCPM. În plus, capacitatea de a menține funcțiile societale depinde de capacitatea statelor membre de a integra în mod sistematic abordarea bazată pe toate pericolele în toate politicile relevante, asigurând astfel reziliența

intitulată „Obiectivele Uniunii în materie de reziliență la dezastre: să acționăm împreună pentru a face față viitoarelor situații de urgență”, COM/2023/61 final, < EUR-Lex - 52023DC0061 - EN - EUR-Lex (europa.eu)>.

[12] Reuniunea Consiliului European din 29-30 iunie 2023 și din 26-27 octombrie 2023.

[13] Reuniunea Consiliului European din 21-22 martie 2024.

începând cu momentul conceperii[14]. Prima linie de apărare în gestionarea riscurilor constă în politici care pot reduce vulnerabilitățile și limita expunerea umană[15]. În acest context, eforturile de adaptare la schimbările climatice și de atenuare a acestora sunt esențiale pentru consolidarea rezilienței UE și a capacității sale de răspuns în situații de criză. Având în vedere orientarea politică menționată anterior, garantarea funcționării durabile a modelului actual de gestionare a situațiilor de urgență al UCPM a devenit o preocupare majoră. În același timp, se recunoaște necesitatea de a dota în continuare UCPM pentru a răspunde unor noi pericole și riscuri în cadrul unei abordări a tuturor riscurile mai incluzive în contextul arhitecturii europene mai ample de gestionare a crizelor.

În mod similar, avizul științific independent privind gestionarea strategică a crizelor în UE emis de Grupul consilierilor științifici principali pentru UE[16] a concluzionat că gestionarea eficientă a crizelor implică consolidarea guvernanței UE, îmbunătățirea rezilienței infrastructurii, optimizarea resurselor financiare, încurajarea colaborării societale și asigurarea unor date accesibile pentru o comunicare eficace.

Gestionarea strategică a crizelor în UE: îmbunătățirea prevenirii crizelor, a pregătirii, a răspunsului și a reziliență UE

Avizul științific independent privind gestionarea strategică a crizelor în UE elaborat de Grupul consilierilor științifici principali ai colegiului comisarilor europeni a constatat că UE ar trebui:

1. să elaboreze o foaie de parcurs pentru a crea sinergii între legislația și instrumentele existente;
2. să răspundă la crizele în cascadă și la cele transfrontaliere prin consolidarea guvernanței europene pentru gestionarea strategică a crizelor;
3. să sporească reziliența infrastructurilor critice la efectele în cascadă;
4. să se asigure că instrumentele și resursele financiare existente ale UE devin mai scalabile, mai ușor de pus în practică și mai eficiente;
5. să colaboreze îndeaproape cu societatea pentru a gestiona crizele în mod eficace; precum și
6. să furnizeze date interoperabile, de înaltă calitate și informații ușor de comunicat pentru gestionarea crizelor.

Pe lângă necesitatea recunoscută de a consolida reziliența europeană la șocuri la nivel politic, nouă din zece europeni consideră că este important ca UE să contribuie la coordonarea răspunsului la dezastre în UE și în alte țări[17]. În plus, 94 % dintre cetățenii europeni consideră că, atunci când se produce un dezastru într-o țară din UE, prea copleșitor pentru ca țara respectivă să îl gestioneze singură, alte state membre ale UE ar trebui să ofere asistență.

[14] Deciziile structurale, cum ar fi deciziile privind amenajarea teritoriului, ar trebui să ia în considerare toate riscurile relevante și să fie aprobate de autoritățile naționale responsabile cu reziliența infrastructurii și a entităților critice.
[15] COM(2024) 91 final.
[16] Comisia Europeană, Direcția Generală Cercetare și Inovare, *Gestionarea strategică a crizelor în UE – Îmbunătățirea prevenirii crizelor, a pregătirii, a răspunsului și a reziliență UE*, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/517560>.
[17] Comisia Europeană, Protecție civilă – Eurobarometru (februarie 2024), 2977/SP541, <Protecția civilă în UE - februarie 2024 - Eurobarometru (europa.eu)>.

4. Privind în perspectivă – Învățăminte din trecut pentru a consolida capacitatea UE de a face față crizelor

Pagubele provocate de evenimente catastrofale sunt în creștere semnificativă, însă capacitatea globală de a absorbi aceste șocuri și de a asigura redresarea în urma lor este limitată. Prin urmare, UE se confruntă cu provocarea de a se asigura că abordarea europeană a gestionării crizelor este „adaptată exigențelor viitorului". Acest lucru necesită un UCPM puternic, care să se poată adapta la peisajul riscurilor aflat în continuă schimbare. Ca răspuns la aceste evoluții, Comisia a elaborat cinci recomandări strategice.

Recomandarea 1: Consolidarea capacităților operaționale de răspuns ale UCPM

Succesul UCPM se bazează în mod fundamental pe capacitățile statelor membre. Acest fundament trebuie consolidat în continuare, promovând în același timp o implicare mai profundă atât în cadrul Rezervei europene de protecție civilă („ECPP"), cât și în cadrul rescEU. Este esențial ca atât ECPP, cât și rescEU să fie dotate pentru a aborda în mod eficace riscurile transfrontaliere și la scară largă ale viitorului.

Capacitățile UCPM ar trebui consolidate pe baza lacunelor identificate printr-o analiză a scenariilor comune și printr-o evaluare cuprinzătoare a nevoilor la nivel european, luând în considerare, în același timp, legătura dintre protecția civilă și securitate și nevoile viitoare de interoperabilitate ca orientări strategice importante pentru viitor. În sectoarele în care sunt identificate nevoi și riscuri comune, o extindere suplimentară a rescEU este alternativa cea mai eficientă din punctul de vedere al costurilor, indicând, de asemenea, o demonstrație dinamică a solidarității europene și a angajamentului UE față de reziliența și răspunsul colectiv.

În plus, UCPM trebuie să fie în măsură să se adapteze în permanență la tehnologiile în continuă evoluție și să joace un rol de lider în dezvoltarea și promovarea unor mijloace și instrumente eficace și eficiente de răspuns în caz de dezastre.

Recomandarea 2 – Consolidarea prevenirii și a pregătirii UE prin coordonare transsectorială, printr-o abordare bazată pe toate riscurile și printr-un Centru solid de coordonare a răspunsului la situații de urgență

Implicarea activă a tuturor părților interesate relevante în toate etapele prevenirii dezastrelor, pregătirii și răspunsului în caz de dezastre în cadrul unei abordări la nivelul întregii societăți/tuturor riscurilor este imperativă. ERCC și-a dovedit capacitatea de a lucra în strânsă coordonare cu diferite servicii în situații de urgență și de criză complexe (în special în domenii precum CBRN, coordonarea civil-militară, cibernetică, război hibrid, sănătate, sprijin logistic pentru asistență consulară și schimbări climatice). Fragmentarea în alte structuri de răspuns sectoriale nu este adecvată pentru abordarea unor scenarii complexe și, prin urmare, ar trebui evitată. Ridicarea ERCC la rangul de centru transsectorial de criză al Comisiei ar reuni expertiza sectorială din diferite domenii de politică, asigurând o coerență și o eficacitate operaționale cuprinzătoare în cadrul unui sistem mai bine integrat al UE de răspuns în situații de criză.

În consecință, este important să se garanteze că toate procesele de la nivelul UE și de la nivel național sunt aliniate[18] pentru a asigura reziliența începând cu momentul conceperii. Pilonul de prevenire al UCPM trebuie să fie mai bine aliniat la alte politici și programe ale UE care au capacitatea de a avea un impact asupra rezilienței societății.

În plus, abordarea dezastrelor civile cu componente de securitate sau de apărare necesită o coordonare sistematică între autoritățile civile, de securitate și de apărare pe parcursul tuturor etapelor ciclului de gestionare a dezastrelor. Pregătirea civilă și militară ar trebui să fie complementară și să implice întreaga societate. ERCC ar trebui să își intensifice cooperarea cu NATO, SEAE și ONU (OCHA), facilitând un răspuns rapid în situații de urgență climatică sau în scenarii de conflict. Același lucru este valabil și pentru schimbul cu anumite organizații internaționale și țări care dețin cunoștințe și capacități specializate esențiale pentru gestionarea dezastrelor majore.

În plus, ar trebui intensificate eforturile pentru a spori implicarea sectorului privat la nivelul UE în misiuni specializate în materie de protecție civilă legate de prevenire, pregătire și răspuns. Acest lucru implică instituirea unor acorduri de cooperare strategică cu entitățile private relevante într-un domeniu de aplicare clar definit.

Recomandarea 3 – Raționalizarea schimbului de cunoștințe și de expertiză în ceea ce privește identificarea riscurilor și alerta timpurie

Dezastrele transfrontaliere, multinaționale, transsectoriale și de la nivelul întregii Uniuni trebuie să ocupe o poziție mai proeminentă în evaluările relevante ale riscurilor la nivel european și național. Acest lucru poate fi realizat prin extinderea analizei factorilor care stau la baza riscurilor și a amenințărilor emergente, prin mobilizarea resurselor existente în toate sectoarele, atât la nivelul UE, cât și la nivel național, și prin utilizarea cunoștințelor și a expertizei disponibile din partea terților. Acest lucru s-ar putea reflecta într-o imagine de ansamblu mai cuprinzătoare a riscurilor la nivelul UE, care să facă legătura între toate sectoarele[19].

În plus, ar trebui să existe o intensificare a schimbului de cunoștințe între autoritățile naționale de protecție civilă, în special în ceea ce privește expertiza foarte specializată legată de dezastrele cu probabilitate redusă de producere și cu impact ridicat. Prin urmare, este esențial să se consolideze schimbul de informații și interoperabilitatea sistemelor de alertă timpurie între statele membre printr-o abordare bazată pe toate pericolele. UCPM/ERCC este bine poziționat pentru a coordona acest efort.

În plus, o structură europeană flexibilă și cuprinzătoare de gestionare a dezastrelor necesită un schimb de cunoștințe mai sistematic la toate nivelurile. Ar trebui continuată consolidarea UCPM pentru a face legătura între instituțiile științifice și statele membre și pentru a pune cunoștințele științifice la dispoziția tuturor părților interesate relevante.

Rolul Comisiei în eforturile de comunicare în situații de risc de dezastre și de criză ar trebui să fie integrat în mod cuprinzător la nivelul tuturor serviciilor, pentru a oferi valoare adăugată statelor membre și cetățenilor europeni.

[18] Inclusiv prin utilizarea instrumentului de sprijin tehnic (IST) și a programului Orizont Europa al Comisiei Europene.

[19] Rolul serviciului Copernicus de gestionare a situațiilor de urgență la nivelul UE și la nivel național ar trebui consolidat. Odată lansat, noul Serviciu Galileo de avertizare de urgență prin satelit (EWSS) va constitui o completare importantă a sistemelor de alertă timpurie existente

Recomandarea 4 – Luarea în considerare și abordarea nevoilor grupurilor vulnerabile în cadrul mecanismelor existente de prevenire, pregătire și răspuns

Evenimentele recente, cum ar fi inundațiile, incendiile forestiere și războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, au arătat că grupurile vulnerabile suferă în mod disproporționat în timpul dezastrelor majore. Este esențial să se acorde o atenție sporită și să se abordeze nevoile acestor grupuri vulnerabile, în special ale persoanelor cu handicap, ale persoanelor în vârstă și ale comunităților marginalizate, în cadrul mecanismelor existente de prevenire, pregătire și răspuns.

Acest lucru se poate realiza prin diverse măsuri, inclusiv sisteme adaptate de alertă timpurie și mecanisme de alertă, prin asigurarea de mesaje de avertizare accesibile, clare și ușor de urmat, furnizate în mai multe limbi pentru fi comunicate tuturor segmentelor de populație, prin punerea în aplicare a unor acțiuni de pregătire și răspuns adaptate, prin integrarea sistematică a grupurilor vulnerabile în evaluările riscurilor și prin capacitarea reprezentării acestora în planificarea gestionării riscurilor de dezastre.

Recomandarea 5 – Consolidarea bugetului și sporirea sinergiilor și a integrării în instrumentele relevante ale UE pentru a asigura o gestionare europeană de lungă durată a dezastrelor la nivel transsectorial și transfrontalier

Este esențial să se garanteze că investițiile UE în cadrul UCPM sunt deopotrivă eficace și eficiente, cu accent pe durabilitate, pentru a produce efecte pozitive pe termen lung asupra rezilienței europene și asupra vieții cetățenilor europeni. În plus, consolidarea bugetului este esențială atunci când investițiile la nivel european se dovedesc a fi eficiente din punctul de vedere al costurilor și aduc valoare adăugată.

Totodată, gestionarea riscurilor de dezastre la nivel european trebuie integrată în toate instrumentele de finanțare relevante ale UE. Având în vedere creșterea riscului de dezastre și impactul acestuia asupra dezvoltării economice, sociale și de mediu în UE, este important să se asigure că gestionarea riscului de dezastre este integrată ca prioritate de investiții în toate programele de finanțare relevante ale UE. Fiecare euro cheltuit în acest domeniu economisește sume substanțiale în ceea ce privește costurile răspunsului, în special în contextul incendiilor forestiere (aproximativ 2 miliarde EUR pe an).

În plus, pentru a completa cadrul existent, UCPM necesită o mai mare flexibilitate în adaptarea mecanismelor de răspuns și de finanțare pentru a răspunde nevoilor excepționale în scenarii de criză complexe sau prelungite, eventual prin mecanisme specifice de finanțare de urgență. Autoritățile de protecție civilă, statele membre și Comisia ar beneficia de pe urma unor rate de cofinanțare simplificate și a unor procese de achiziții directe mai flexibile. Aceste măsuri ar consolida, în cele din urmă, agilitatea și capacitatea UCPM de a oferi un răspuns adaptat la crize în timp util.

5. Concluzie

Pentru a aborda noua realitate a Europei, este momentul ca Comisia să elaboreze în continuare o abordare integrată privind gestionarea crizelor, capabilă să reunească toate serviciile relevante ale Comisiei pentru a lucra în mod coordonat, sprijinind și completând în mod eficace eforturile statelor membre în ceea ce privește strategia contiguă de prevenire, pregătire și răspuns. În consecință, această abordare consolidată ar trebui să promoveze

prevenirea, să stimuleze pregătirea și să faciliteze un răspuns rapid și eficient la dezastre, atât la nivelul statelor membre, cât și la nivelul Uniunii.

La nivelul Comisiei, este necesară o abordare orizontală pentru a îmbunătăți coerența, a evita suprapunerile și duplicările, exploatând în același timp potențialele sinergii. ERCC este organismul de coordonare evident, având cea mai mare competență pentru a înțelege, analiza, coordona și mobiliza acțiunile în toate sectoarele și dimensiunile relevante ale gestionării dezastrelor. Fragmentarea într-o multitudine de instrumente la nivelul unor servicii diferite ar conduce la ineficiențe și la o potențială suprapunere, împiedicând astfel gestionarea integrată, rezilientă și eficace a crizelor la nivel european, la care se așteaptă cetățenii europeni.

În plus, pentru a aborda principalele provocări legate de gestionarea crizelor în următorul deceniu, și anume schimbările climatice și amenințările în continuă evoluție la adresa securității, Comisia și statele membre trebuie să își intensifice pregătirea strategică, în strânsă cooperare cu principalele părți interesate și cu partenerii lor. Consolidarea rescEU, cel mai eficace și eficient instrument la nivelul UE, ar stimula reziliența Uniunii împotriva amenințărilor care ar putea avea un impact asupra structurii fundamentale a societății europene.